

Çocukların Medya Okuryazarlık Düzeylerinin ve Kullanım Alışkanlıklarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi * **

Examining Children's Media Literacy Levels and Usage Habits in Terms Of Demographic Variables

Alper ASLAN¹, Yiğit Emrah TURGUT², İdris GÖKSU³, Seda AKTI ASLAN⁴

¹Munzur Üniversitesi, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü. alperaslan@gmail.com

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, BÖTE Bölümü. yigitemrah.turgut@erdogan.edu.tr

³Mardin Artuklu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri. idrisgoksu47@hotmail.com

⁴Milli Eğitim Bakanlığı, Bilgisayar Öğretmeni. sedakti@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 08.05.2019

Yayına Kabul Tarihi: 26.06.2019

ÖZ

Bu araştırmada ortaokul düzeyindeki çocukların medya kullanım alışkanlıklarının ve çeşitli değişkenlere göre medya okuryazarlık düzeylerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Nedensel-karşılaştırma yöntemi ile gerçekleştirilen bu çalışmanın örneklemini Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinden seçilen 1500 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma verileri 2017 yılında toplanmıştır. Araştırmada her üç çocuktan ikisinin mobil internet kullandığı, günlük 1-2 saat televizyon izlediği ve internet kullandığı belirlenmiştir. Çocuklar arasında televizyon izlemek en popüler etkinlik iken bunu her iki çocuktan birisinin gerçekleştirdiği müzik dinleme, sosyal ağları, cep telefonlarını ve interneti kullanma etkinliklerinin takip ettiği tespit edilmiştir. Çocukların demografik özelliklerine göre, cinsiyet açısından erkekler çocukların kadınlara; coğrafi bölgeler açısından Güneydoğu bölgesinde yaşayanlar çocukların diğer bölgedekilere kıyasla medya okuryazarlık düzeylerinin anlamlı olarak düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çocukların sınıf düzeyleri arttıkça medya okuryazarlık düzeylerinin de genel olarak arttığı belirlenmiştir. Çocukların medya kullanım alışkanlıklarına göre, mobil internet kullanmayan çocukların mobil internet kullananlara, günde 1-2 saat televizyon izleyen çocuklarında 7-8 saat televizyon izleyenlere kıyasla medya okuryazarlık düzeylerinin anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

* **Alıntılama:** Aslan, A., Turgut, Y.M., Göksu, İ. ve Aktı Aslan, S. (2019). Çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin ve kullanım alışkanlıklarının demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 793-815.

** Bu çalışmanın bir kısmı 11. International Computer and Instructional Technology Symposium (ICITS 2017) adlı uluslararası sempozyumda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Medya, Medya Okuryazarlığı, Ortaokul, Çocuklar

ABSTRACT

In this study, it is aimed to reveal the media usage habits of secondary school children and their media literacy levels according to various variables. The study data were collected in 2017. It was determined that two of every three children used mobile internet, watched television for 1-2 hours daily and used the internet. The most popular activity among children was found to be watching television, followed by these activities: listening to music, using social networks, mobile phones, and the internet usage by one of every two children. According to demographic characteristics of children, it was found that while the media literacy level of men was significantly lower than women regarding gender, the same was valid for the children living in the South-eastern Anatolia region compared to those living in other regions regarding geographical regions. Moreover, it was determined that children's media literacy level increased as their grades increased. According to children's media usage habits, it was revealed that while media literacy level of children not using mobile internet was significantly higher than those using mobile internet, the same was true for children watching television for 1-2 hours daily compared to those watching 7-8 hours.

Keywords: Media, Media Literacy, Secondary School, Children

GİRİŞ

20. yüzyıldan itibaren bilim ve teknolojiye yaşanan baş döndürücü gelişmeler bilgi ve iletişim teknolojilerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu teknolojiler bilgi erişimine hız ve kolaylık kazandırırken iletişimi de farklı bir boyuta taşımıştır. Öyle ki insanların birbirilerine duygu ve düşüncelerini aktarmak için konuşmanın yanı sıra kullandıkları duman, resim, yazı gibi iletişim araçlarına son yüzyılda radyo, televizyon, telefon ve internet gibi yeni araçlar eklenmiştir. Bu teknolojik araçlar vasıtasıyla iletişim, bireyler arası boyuttan dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan olaylardan herkesin anında haberdar olduğu kitlesel boyuta dönüşmüştür. Bu iletişimi sağlayan araçlar günümüzde medya olarak tanımlanmaktadır. Andersen (2002) medyayı bilgiyi içeren ve ileten tüm ortamları kapsayan televizyon, internet, gazete, kitap, radyo vb. gibi her türlü basılı veya dijital araç olarak ifade etmektedir.

Medya toplumu bilgilendirme, kültürel değerleri koruma ve geliştirme, toplumsallaştırma, kamuoyu yaratma, eğlendirme, eğitim ve tanıtım gibi önemli işlevlere sahiptir (RTÜK, 2007). Bu bağlamda, insanlar eğitimden sağlığa ticaretten

kamu hizmetlerine birçok alanda medya araçlarını kullanmaktadır. Benzer şekilde, medya çocuklar içinde bir eğitim, eğlence ve sosyalleşme aracı haline gelmiştir. Bu durum çocukların medya kullanım sürelerine yansımaktadır. RTÜK'ün 2015 yılında Türkiye genelinde 26 ilde 13-16 yaş aralığındaki 1273 çocukla gerçekleştirdiği çalışmaya bakıldığında, çocukların hafta içi ortalama televizyon izleme süresi 3 saat 34 dakika, hafta sonu ise 3 saat 59 dakika; hafta içi İnternet kullanımı günlük 3 saat 43 dakika iken hafta sonu 4 saat 14 dakika olduğu görülmektedir (RTÜK, 2016). Çocukların sosyal ağlara bağlanmaktan fotoğraf çekmeye, müzik dinlemekten oyun oynamaya kadar birçok etkinliği gerçekleştirdikleri cep telefonları yeni gözdeleri olmuştur (RTÜK, 2016). Nitekim Turgut (2016) Türkiye genelinde 12 ilden 9-16 yaş aralığındaki 784 çocukla gerçekleştirdiği çalışmada, çocukların %64'nün akıllı telefona sahip olduğunu ve her iki çocuktan birinin günlük sıklıkla çevrimiçi olduğunu tespit etmiştir.

Medya araçları kullanım alanlarının artması ile birlikte önemli bir güç haline gelirken geniş kitlelere sunduğu bilgilerin doğruluğu, ortaya çıkan bilgi kirliliği, insanları yanlış bir şekilde etkilemesi ve olumsuz bir şekilde yönlendirmesi üzerinde durulması gereken bir konudur (Sur, 2012). Medya aracılığıyla şiddet içerikli davranışların yaygınlaştırıldığı, sağlığa zararlı alışkanlıkların özendirildiği, cinsellekle ilgili içeriklerin sunulduğu, hayali beden imgelerinin teşvik edildiği, terör ve nefret söylemlerinin iletildiği görülmektedir (Görmez, 2014; İlhan ve Ulusoy, 2013). Medyanın olumsuz iletileri toplumun her kesimini etkilemesine rağmen özellikle çocuklar bu iletilere karşı en savunmasız kesimdir (Görmez, 2014; Valcke, De Wever, Van Keer ve Schellens, 2011). Çünkü çocukların medya araçlarından iletilen bilgileri doğru olarak kabul ettikleri, seçici olmadıkları ve bu konuda yeterince bilinçli olmadıkları görülmektedir (Akşit ve Dönmez, 2011; Ekici ve Özenç Uçak, 2012). Çocukların internet başta olmak üzere her türlü medya aracını güvenli bir şekilde kullanabilmesi için ulusal çapta düzenli bir şekilde geliştirilecek projelere ve etkinliklere ihtiyaç vardır (Aslan ve Karakuş Yılmaz, 2017). Bu bağlamda çocukların medya iletilerine karşı eleştirel bir

bakış açısı kazanmaları, medyanın olumsuz yönlerinden korunma sunduğu fırsatlardan yararlanmaları noktasında medya okuryazarlığı kavramı öne çıkmaktadır.

Medya Okuryazarlığı Merkezi (CML) medya okuryazarlığını, kitaptan videoya internete kadar çeşitli biçimlerdeki iletilere erişme, analiz etme, değerlendirme ve üretmenin yanı sıra demokraside vatandaşlar için bir gereklilik olan sorgulama ve kendini ifade edebilme becerilerini geliştirmeyi sağlayan 21. yüzyıl eğitim yaklaşımı olarak tanımlamaktadır (CML, 2018). Zira McLean ve arkadaşları (2016) medya okuryazarlığının medya ile ilgili kuşkuyu azalttığını ve eleştirel düşünmeyi geliştirdiğini ifade etmektedir. Kellner ve Share (2007) ise medya okuryazarlığının bireyleri medyanın manipulatif etkisinden koruduğunu ve iyi yurttaş olmayı sağlayacak becerileri kazandırarak sosyal hayatta aktif olmaya yardımcı olduğunu ileri sürmektedir. Bireylere birçok beceri ve bakış açısı kazandıran medya okuryazarlığına yönelik Amerika, Kanada, Avustralya ve İngiltere öncülüğünde 1980’li yıllardan sonra hızlı bir gelişim yaşanırken ülkemizde 2000’li yıllarda somut adımlar atıldığı görülmektedir (RTÜK, 2007). RTÜK’ün 2004 yılında başlattığı çalışmaları genişleterek MEB ile 2006 yılında başlattığı işbirliği neticesinde medya okuryazarlığı dersi 2007-2008 eğitim-öğretim yılından itibaren ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır (Altun, 2009).

Medya okuryazarlığının ilköğretim müfredatında ders olarak yer almasıyla birlikte dikkatleri üzerine çeken medya okuryazarlığı alanı ile ilgili yapılan araştırmaların belli konular üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Alan yazında medya okuryazarlığı kavramının ne olduğu, nasıl bir tarihsel gelişim izlediği, ülkemizdeki gelişim süreci gibi teorik çalışmaların yanı sıra medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medyaya bakış açıları, medya iletilerine yönelik farkındalığını inceleyen ve böylece medya okuryazarlığı dersinin gerekliliğini ortaya koymayı amaçlayan çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Altun, 2014; Dumlupınar, 2014; Gün ve Kaya, 2017). Ayrıca medya okuryazarlığı dersine yönelik öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini içeren, öğretmenlerin dersin işlenişinde karşılaştıkları sorunları ele alan çalışmalarda mevcuttur (Kutlu, 2018; Sur, 2012). Gerçekleştirilen bu çalışmalar incelendiğinde araştırmaların

genellikle sadece bir il ile sınırlı olduğu ve örneklem sayısının 20-350 aralığında değiştiği görülmektedir. Öte yandan RTÜK ve TÜİK gibi devlet kurumları çocukların medya araçlarına sahip olma oranlarına veya bu araçları kullanma sürelerine ilişkin geniş örneklemlerle araştırmalar gerçekleştirmişlerdir (RTÜK, 2016; TÜİK, 2013). Ancak bu araştırmalarda ele alınan konunun sadece betimlendiği, veri setleri üzerinde grup karşılaştırma testlerinin kullanılmadığı görülmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilecek çalışmanın hem geniş örneklem kitlesiyle gerçekleştirilmesi hem de betimsel istatistik teknikleri ve grup karşılaştırma testlerinin kullanılması ile alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada ortaokul düzeyindeki çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin ve kullanım alışkanlıklarının demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Çocukların medya kullanım alışkanlıkları ne düzeydedir?
2. Çocukların demografik özellikleri ile medya okuryazarlık düzeylerine göre,
 - 2.1. Cinsiyet ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
 - 2.2. Sınıf düzeyleri ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
 - 2.3. Yaşadıkları bölge ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Çocukların medya kullanım alışkanlıkları ile medya okuryazarlık düzeylerine göre,
 - 3.1. Mobil internet kullanım durumları ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
 - 3.2. Günlük internet kullanım süreleri ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
 - 3.3. Günlük televizyon izleme süreleri ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Ortaokul düzeyindeki çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin ve kullanım alışkanlıklarının demografik değişkenler açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada nedensel-karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Nedensel-karşılaştırma araştırmaları gruplar arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını - deneysel araştırmalardan farklı olarak- araştırmacının katılımcılar ve koşullar üzerinde manipülasyon ve rasgele atama işlemi yapmadan incelendiği nicel bir araştırma yöntemidir (Johnson ve Christensen, 2014). Nedensel karşılaştırma yönteminde değişkenlerden herhangi birine müdahale edilmeden, var olan durum olduğu gibi betimlenmektedir (Gay ve Airasian, 2000). Değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya konulduğu araştırmalarda genellikle nedensel-karşılaştırma yöntemi kullanılmaktadır (Büyükoztürk vd., 2010). Bu bağlamda, çocukların medya kullanım düzeylerinin ve kullanım alışkanlıklarının var olan demografik özelliklerine göre incelendiği bu araştırmada nedensel-karşılaştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye genelinde ortaokul düzeyindeki çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmada seçilen örneklemin evreni temsil etme gücünü artırmak amacıyla tabakalı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bunun için araştırma evreninin alt gruplarının belirlenerek her bir grubun evrendeki büyüklüğü oranıyla örnekleme dâhil edilmesi gerekmektedir (Büyükoztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Bu doğrultuda, Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinin her biri, birer tabaka olarak kabul edilmiştir. Bu bölgelerden seçilecek il ve okulların belirlenmesinde araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmak amacıyla uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Seçilen illerin buldukları bölgelerin nüfus yoğunluklarını temsil edecek oranda örneklem seçilmesine (bkz. Tablo 1) ve çocukların cinsiyetlerine göre eşit dağılım göstermesine dikkat edilmiştir. Belirtilen yöntemlere göre 7 bölgeden seçilen 1500 çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Belirlenen örneklem doğrultusunda 2017 yılında araştırma verileri toplanmıştır.

Tablo 1. Bölgelerin Nüfus Oranları (TÜİK, 2019) ve Örneklem Dağılımı

Bölgeler	Nüfus Oranı	Seçilen İl	Örneklem Sayısı
Akdeniz Bölgesi	12,76	Adana	191
Doğu Anadolu Bölgesi	7,44	Elazığ	112
Ege Bölgesi	12,86	İzmir	193
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	10,66	Mardin	160
İç Anadolu Bölgesi	16,04	Ankara	241
Marmara Bölgesi	30,5	Sakarya	457
Karadeniz Bölgesi	9,74	Rize	146
		Toplam	1500

Veri Toplama Aracı

Araştırmada ortaokul düzeyindeki çocukların medya okuryazarlık düzeylerini ölçmek amacıyla Karaman ve Karataş (2009) tarafından geliştirilen “Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği” geliştiricilerden alınan izin sonrasında kullanılmıştır. Bu ölçeğin geliştirilme sürecinde açılımlayıcı faktör analizi yapılarak ölçeğin “bilgi sahibi olmak”, “analiz edebilme ve tepki oluşturabilme”, “yargılayabilme/örtük mesajları görebilmek” olmak üzere 3 faktörden ve 17 maddeden oluşan ve cronbach alpha katsayısının 0,84 olan bir yapı elde edilmiştir. Field (2014) cronbach alpha değerinin 0,70 ve üzerinde olmasının yeterli olduğunu belirtmektedir. Ölçekte yer alan faktörlere yer alan örnek maddeler ise şöyledir:

- Bilgi Sahibi Olmak
“Kitle iletişim araçlarında yer alan mesajların doğruluğuna ve yanlışlığına kendim karar verebilirim.”
- Analiz Edebilme ve Tepki Oluşturabilme
“Kitle iletişim araçlarındaki mesajlara olumlu ve olumsuz tepki veririm.”
- Yargılayabilme/Örtük Mesajları Görebilmek
“Kitle iletişim araçlarında yapılan gizli reklamı fark ederim.”

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin ortaokul düzeyindeki çocuklar içinde uygunluğuna karar vermek için araştırma öncesinde veri toplanmıştır. Toplanan veriler ile yapılan faktör analizi sonunda

maddelerin faktör analizine uygunluğunu belirleyen Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .917 olarak hesaplanmıştır. Bu değer değişkenlerin faktör analizine mükemmel seviyede uygun olduğunu göstermektedir (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2011). Yapılan faktör analizinde de 17 maddenin 3 faktör altında toplandığı görülürken, ölçeğin toplam varyansın %43,5'ni açıkladığı ve güvenilirlik çalışması için hesaplanan cronbach alpha katsayısının 0,85 olduğu bulunmuştur. Yapılan analizler sonunda ölçeğin ortaokul düzeyindeki çocukların medya okuryazarlık düzeyini ölçmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğu saptanmıştır.

Verilerin Analizi

7 farklı bölgeden ölçek ile toplanan veriler SPSS programına aktarılmıştır. Çocukların medya kullanım alışkanlıklarını ortaya koymak için yüzde, frekans, aritmetik ortalama gibi betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Çocukların demografik özellikleri veya medya kullanım alışkanlıkları ile medya okuryazarlık düzeyleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi için de bağımsız gruplar *t*-testi, tek yönlü anova gibi grup karşılaştırma testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölüm araştırma kapsamında elde edilen bulgular ve yapılan analizlerin sonuçları yer almaktadır. Her bir araştırma sorusu bir alt başlık altında sunulmuştur.

Çocukların Medya Kullanım Alışkanlıkları

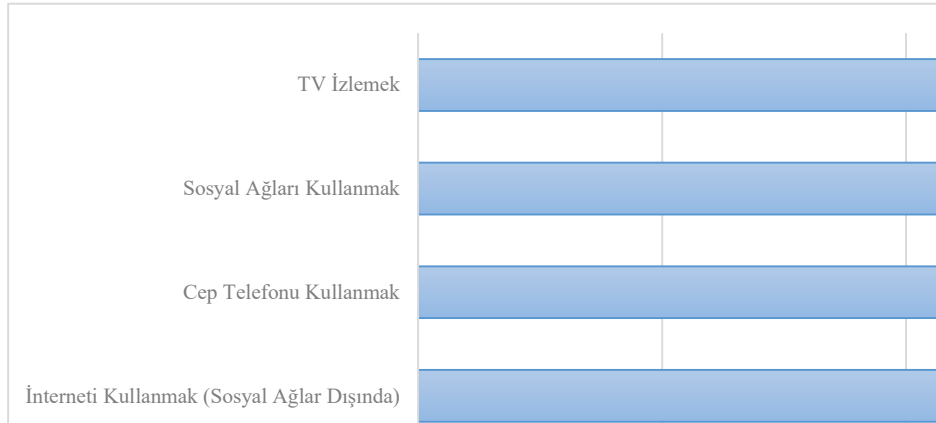
Araştırmanın amacı doğrultusunda ilk olarak çocukların medya kullanım alışkanlıkları incelenmiştir. Bu kapsamda çocukların günlük televizyon izleme ve internet kullanım süreleri ile mobil internet kullanım durumları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Çocukların Medya Kullanım Alışkanlıkları

		<i>f</i>	%
Mobil İnternet Kullanımı	Evet	1042	69.5

	Hayır	458	30.5
Günlük TV İzleme Süresi	1-2 Saat	926	62.6
	3-4 Saat	428	28.9
	5-6 Saat	80	5.4
	7-8 Saat	45	3.0
Günlük İnternet Kullanım Süresi	1-2 Saat	933	66.3
	3-4 Saat	311	22.1
	5-6 Saat	100	7.1
	7-8 Saat	64	4.3

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan her üç çocuktan ikisinin mobil internet kullandığı, günlük 1-2 saat televizyon izlediği ve internet kullandığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan çocukların yaklaşık %10'unun 5 saatten daha fazla televizyon izlediği ve internet kullandığı belirlenmiştir. Çocukların medya kullanım alışkanlıklarını ortaya koymak adına, medya kullanırken hangi etkinlikleri gerçekleştirdikleri de sorulmuştur. Elde edilen bulgular Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Çocukların Medya Kullanımında Gerçekleştirdikleri Etkinlikler

Şekil incelendiğinde çocukların en çok televizyon izleme etkinliğini gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra yaklaşık olarak her iki çocuktan birinin müzik dinlediği, sosyal ağları, cep telefonunu ve interneti kullandığı belirlenmiştir.

Çocukların Demografik Özellikleri ile Medya Okuryazarlık Düzeyleri

Çocukların Cinsiyetleri ve Medya Okuryazarlık Düzeyleri

Çocukların çeşitli değişkenlere göre medya okuryazarlık düzeylerini incelemek amacıyla yapılan testlerin ön koşulu olarak çocukların medya okuryazarlık puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla normallik testleri yapılmıştır. Yapılan normallik testlerinde hem verinin basıklık çarpıklık değerlerine hem de örneklem sayısı 50'den büyük olduğu için Kolmogorov-Smirnov testinin anlamlılık düzeyine bakılmıştır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012). Yapılan normallik testleri sonunda basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında ve Kolmogorov-Smirnov testinin anlamlılık düzeyinin 0,05'den büyük olduğundan ($p > .05$) çocukların medya okuryazarlık puanlarının normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu nedenle araştırmada verileri analiz etmek amacıyla parametrik testler kullanılmıştır.

Çocukların cinsiyetlerine göre medya okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla veriler normal dağılım gösterdiği için bağımsız gruplar *t*-testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Çocukların Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	Sig. (2-tailed)
Kadın	746	3,61	.72	1498	1.988	.047
Erkek	754	3.53	.71			

* $p < .05$

Tabloda görüldüğü gibi çocukların cinsiyetleri ve medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup kadınların erkeklere göre medya okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir ($t(1498)=1.988; p=.047$).

Çocukların Sınıfları ve Medya Okuryazarlık Düzeyleri

Çocukların sınıf düzeylerine göre medya okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla, tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Levene testi sonunda grupların varyanslarının homojen olmaması ($p=.039$) nedeniyle Tamhane testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Çocukların Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Sınıf	N	\bar{X}	SS	Levene		Anova		Fark Olan Gruplar
				Levene	P	F	P	
5. Sınıf (a)	320	3.38	.76					
6. Sınıf (b)	429	3.55	.71					a-b
7. Sınıf (c)	316	3.71	.68	2.805	.039	12.685	.000	a-c
8. Sınıf (d)	435	3.62	.68					a-d
Toplam	1500	3.57	.71					b-c

* $p<.05$

Tablo incelendiğinde çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($F(3,1496)=12.685$, $p<.05$, $\omega=.025$). 5. sınıftaki çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin 6., 7. ve 8. sınıftaki çocuklara göre anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra 6. ve 7. sınıfta öğrenim gören çocukların medya okuryazarlık düzeyleri arasında da anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Çocukların Yaşadıkları Bölgeler ve Medya Okuryazarlık Düzeyleri

Çocukların yaşadıkları bölgelere göre medya okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir şekilde değişip değişmediğini belirlemek amacıyla, tek yönlü anova testi uygulanmıştır. Levene testi sonunda grupların varyanslarının homojen dağılmadığı görülmüştür ($p=.000$). Yapılan Tamhane testi sonunda elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Çocukların Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölge Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Sınıf	N	\bar{X}	SS	Levene		Anova		Fark Olan Gruplar
				Levene	P	F	P	
İç Anadolu (a)	241	3.54	.76					
Doğu Anadolu (b)	112	3.74	.70					f-a
Marmara (c)	457	3.59	.64					f-b
Karadeniz (d)	146	3.67	.74	4.340	.000	5.804	.000	f-c
Akdeniz (e)	191	3.59	.80					f-d
Güneydoğu Anadolu (f)	160	3.29	.74					f-e
Ege (g)	193	3.59	.65					f-g
Toplam	1500	3.57	.71					

* $p < .05$

Tablo incelendiğinde çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin yaşadıkları bölgelere göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($F(6,1493)=5.804$, $p < .05$, $\omega = .023$). Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin diğer bölgelerde yaşayan çocuklara göre anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Güneydoğu Anadolu bölgesi hariç diğer bölgelerle aralarında anlamlı bir fark olmamakla birlikte Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çocukların Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Medya Okuryazarlık Düzeyleri

Çocukların Mobil İnternet Kullanımları ve Medya Okuryazarlık Düzeyleri

Çalışmanın son araştırma sorusu çocukların medya kullanım alışkanlıklarına göre medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığıdır. Bu bağlamda öncelikle mobil internet kullanım değişkeni incelenmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiği için bağımsız gruplar t -testi uygulanmış olup analiz sonucu Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Çocukların Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Mobil İnternet Kullanım Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Mobil İnternet Kullanımı	N	\bar{X}	S	sd	t	Sig. (2-tailed)
Evet	1042	3.43	.75	1498	1.988	.047
Hayır	458	3.63	.69			

* $p < .05$

Tablo incelendiğinde çocukların mobil internet kullanıp kullanmama durumlarına göre medya okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir şekilde değiştiği görülmüştür ($t(1498)=1.988$; $p=.047$). Yapılan analiz sonunda, mobil internet kullanmayan çocukların kullanan çocuklara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek medya okuryazarlığına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Çocukların Günlük İnternet Kullanım Süreleri ve Medya Okuryazarlık Düzeyleri

Çocukların günlük internet kullanım sürelerine göre medya okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir şekilde değişip değişmediğini belirlemek amacıyla, tek yönlü anova testi uygulanmıştır. Levene testi sonunda grupların varyanslarının homojen olduğu ($p=.171$) için Tukey testi uygulanmış olup analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Çocukların Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Günlük İnternet Kullanım Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Sınıf	N	\bar{X}	SS	Levene		Anova		Fark Olan Gruplar
				Levene	P	F	P	
1-2 Saat (a)	933	3.56	.73					
3-4 Saat (b)	311	3.61	.69					
5-6 Saat (c)	100	3.59	.64	1.670	.171	.445	.721	
7-8 Saat (d)	64	3.62	.62					
Toplam	1408	3.58	.72					

* $p < .05$

Yapılan analiz sonunda elde edilen bulgular incelendiğinde, çocukların günlük internet kullanım süreleri ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($F(2,12)=5.12$, $p < .05$).

Çocukların Günlük TV İzleme Süreleri ve Medya Okuryazarlık Düzeyleri

Çocukların günlük televizyon izleme sürelerine göre medya okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir şekilde değişip değişmediği incelemek amacıyla tek yönlü anova testi uygulanmadan önce yapılan Levene testinde grupların varyanslarının homojen olduğu görülmüştür ($p(.736) > .05$). Bu nedenle gerçekleştirilen Tukey testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Çocukların Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Günlük TV İzleme Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Sınıf	N	\bar{X}	SS	Levene		Anova		Fark Olan Gruplar
				Levene	p	F	p	
1-2 Saat (a)	926	3.60	.72					
3-4 Saat (b)	428	3.55	.69					
5-6 Saat (c)	80	3.41	.71	.424	.736	2.923	.033	a-d
7-8 Saat (d)	45	3.38	.78					
Toplam	1479	3.57	.71					

* $p < .05$

Tablo 8 incelendiğinde, günlük 1-2 saat televizyon izleyen çocukların günlük 7-8 saat televizyon izleyen çocuklara göre anlamlı bir şekilde medya okuryazarlıklarının yüksek olduğu görülmüştür ($F(3,1475)=2.923, p < .05, \omega=.006$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada ortaokul düzeyinde öğrenim gören çocukların medya kullanım alışkanlıkları çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Bu kapsamda öncelikle çocukların medya kullanım alışkanlıkları ele alınmıştır. Çocukların medya kullanım alışkanlıklarına bakıldığında her üç çocuktan ikisinin günlük 1-2 saat televizyon izlediği, internet ve mobil internet kullandığı belirlenmiştir. Alan yazına bakıldığında hem televizyon izleme süresi (Banaz, 2017; Cangin, 2014; Dumlupınar, 2014; Semiz, 2013; Soydan, 2019) hem de internet kullanımı (Naza, 2014; Oflaz, 2016) ve mobil internet kullanımı (RTÜK, 2016; Tan, 2015) ile ilgili olarak benzer bulgulara rastlamak mümkündür. İnternet uygulamalarının giderek artan bir şekilde kullanıldığı (Turgut, 2016) düşünüldüğünde, televizyonun hala çocukların günlük medya kullanımlarında önemli

bir yere sahip olması dikkate değer bir durumdur (Kalçık, 2019). Nitekim RTÜK (2016) tarafından yürütülen çalışmada öğrencilerin günlük ortalama üç buçuk saat televizyon izlediği rapor edilmiştir. Beklenilenin aksine çocukların internet kullanımındaki artışın televizyon izleme sürelerinde önemli bir düşüşe sebep olamaması, medyanın her ayağının birbiriyle iç içe girmiş karmaşık durumunun bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Çocukların internet kullanımının önemli bölümünü sosyal ağlar oluşturmaktadır. Gündemde olan konular hem televizyonlarda hem sosyal medyada hemen hemen eş zamanlı olarak yer aldığı için, bir anlamda internet televizyonu televizyon da interneti beslemektedir. Televizyonda yayınlanan bir dizinin ya da futbol maçının sosyal medya da en çok paylaşılan konular arasında yer alması bu durumu destekleyen örneklerden sadece biridir.

Çocukların en çok kullandıkları medya araçlarına bakıldığında ise televizyon diğer medya araçlarına oranla önemli bir farkla öne çıkmaktadır. Televizyonu sosyal ağlar ve sosyal ağ dışındaki internet kullanımı izlemektedir. Diğer çalışmalarda benzer bulgulara rastlamak mümkündür (E. İlhan ve Aydoğdu, 2015). Yaş grubunun artması ile birlikte sosyal medya kullanımının oranının daha çok arttığı görülmektedir (Dülger Ceylan ve Atalar, 2018). Çocukların günlük televizyon izleme ve internet kullanım sürelerinin birbirlerine denk oldukları yönündeki bulgu göz önüne alındığında bir çelişki olduğu düşünülebilir. Ancak televizyon izleme ve internet kullanma etkinliklerinin doğası düşünüldüğünde bu durum aslında oldukça normaldir. Çünkü bir çocuk televizyon izlerken pasif bir rolde olduğundan, internet kullanımı da dahil olmak üzere daha birçok etkinliği aynı anda yapabilir (Inoue, 2017). Ancak internet kullanırken bireysel olarak aktiftir ve aynı anda başka bir şeyi yapması oldukça zordur. Bu nedenle televizyonun diğer medya araçlarına göre daha fazla kullanıldığına ilişkin veriler değerlendirilirken bu durum göz ardı edilmemelidir.

Araştırmada çocukların cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf ve yaşadıkları bölge gibi çeşitli değişkenler açısından medya okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. Yapılan analizler kadınların erkeklere göre medya okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu göstermiştir. Benzer bulgulara rastlamakla birlikte (Cangin, 2014), cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir değişiklik tespit etmemiş çalışmalarda mevcuttur

(Banaz, 2017; Semiz, 2013). Bu farklılığın, verinin toplanma zamanı ve seçilen örneklemeler başta olmak üzere birçok unsurdan kaynaklanabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Çocukların öğrenim gördükleri sınıf düzeyi bağlamında medya okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde ise, 5. sınıftaki çocuklar ile 6., 7. ve 8. sınıftaki çocukların medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Genel olarak sınıf düzeyi arttıkça çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Semiz (2013) tarafından yapılan çalışmada benzer bir bulguya rastlamak mümkündür. Bu bağlamda çocukların yaş gruplarının artmasıyla daha fazla medya aracını kullanabilecek teknik ve bilişsel beceriye sahip olabilmesi etkin bir medya kullanıcısı olmasında etkili bir unsurdur. Bunun yanı sıra çocukların okullarında gördükleri derslerde medya okuryazarlık kavramlarının ele alınması da (Maden, Maden ve Banaz, 2018) bu farkın ortaya çıkmasındaki unsurlardan biri olarak değerlendirilebilir.

Çocukların yaşadıkları bölgeler açısından medya okuryazarlık düzeylerine bakıldığında ise Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin diğer bölgelerde yaşayan çocuklara oranla anlamlı bir şekilde düşük olduğu belirlenmiştir. Elbette birçok farklı unsur bu sonuçta etkili olabilir. Yapılacak yeni araştırmalarla etkili olabilecek unsurların tespit edilmesi ve önerilerin ileri sürülmesi medya okuryazarlığının gelişimi açısından oldukça önemlidir.

Çocukların medya kullanım alışkanlıkları çerçevesinde medya okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde ise; mobil internet kullanma durumları, günlük televizyon izleme ve internet kullanma süreleri ele alınmıştır. Mobil internet kullanan çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin kullanmayanlara oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca günlük internet kullanım süresine bakıldığında çocukların medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmezken, günlük 1-2 saat televizyon izleyen çocukların, 7-8 saat televizyon izleyen çocuklara oranla medya okuryazarlık düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Alan yazındaki çalışmalarda aksi yönde bulgulara rastlamak mümkün olduğu gibi (Banaz, 2017; Semiz, 2013), televizyon izleme süresi ile medya okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiş çalışmalar da (Aktı, 2011) mevcuttur. Yapılan başka bir çalışmada da

belirli bir düzeyde teknolojik yeterlik, etkili iletişim ve eleştirel düşünme olmadan, ilgili teknolojileri kullanarak sadece teknik beceri kazanmanın medya okuryazarlığı gelişimi için yeterli olmadığı ileri sürülmektedir (Domine, 2011). Bu durum sağlıklı bir yorum yapılabilmesi için, söz konusu değişkenlerin daha büyük örneklemeler ile yeniden incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkartmaktadır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar düşünüldüğünde, televizyon ve internet çocukların medya kullanımındaki en önemli araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların günlük olarak zamanlarının önemli bir kısmını medya ile iç içe geçirmeleri ilgilenilmesi gereken iki önemli durumu ortaya çıkarmaktadır. Birincisi bu etkileşimin ortaya çıkaracağı risklerden çocukları koruyabilmek, ikincisi ise medyanın sunduğu fırsatlardan çocukların mümkün olan en üst düzeyde yararlanmalarını sağlayabilmektir. Bu noktada çocukların sahip oldukları medya okuryazarlık düzeyleri oldukça önemli bir hale gelmektedir. Sınıf düzeyinin artmasıyla medya okuryazarlık düzeyinin arttığına ilişkin sonuçlara göre, çocukların bu konuda aldıkları eğitimlerin olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir. Bu bağlamda medya okuryazarlık alanında küçük yaş gruplarından başlamak üzere eğitimler ve farkındalık çalışmalarının yapılması atılacak önemli adımlardan birisidir. Okulların yanı sıra çocukların sıklıkla kullandıkları medyalar aracılığıyla da hem çocuklar hem de ebeveynlerine yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar çocukların medya araçlarıyla olan etkileşimlerinin oldukça yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu noktadan hareketle yapılacak yeni araştırmalarda bu etkileşimin ortaya çıkardığı durum; eğitim teknolojisi, güvenli internet kullanımı, medya alışkanlıkları ve bağımlılık gibi birçok farklı açıdan ele alınabilir. Aynı doğrultuda riskler ve fırsatlar bağlamında da çocukların medya ile olan etkileşiminin derinlemesine incelenmesi, mevcut durumunun ortaya çıkardığı sonuçların belirlenmesi noktasında oldukça önemlidir. Bunlara ek olarak medya okuryazarlığı konusunda dünyada yapılan uygulamaların ve etkinliklerin incelenmesi, hem uygulamaya hem de alanda yapılacak çalışmalara yönelik çok önemli referans noktaları oluşturabilir.

KAYNAKLAR

- Akşit, F. ve Dönmez, B. (2011). Öğrencilerinin medyayı kullanmaya yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(1), 32-46.
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/66304> adresinden erişildi.
- Akti, S. (2011). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Altun, A. (2009). Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt*, 10, 97-109. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/15566> adresinden erişildi.
- Altun, A. (2014). Medya okur yazarlığı eğitimine yönelik Türkçe yayımlar: Bir bibliyografya denemesi. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 4(9), 5-15.
<http://dergipark.gov.tr/odusobiad/issue/27573/290150> adresinden erişildi.
- Andersen, N. (2002). *New media and new media literacy. Thinking Critically About Media: Schools and Families In Partnership*. Cable in the Classroom.
http://www.medialit.org/sites/default/files/391_CIC_ML_Report.pdf adresinden erişildi.
- Aslan, A. ve Karakuş Yılmaz, T. (2017). Türkiye’de Güvenli İnternet Uygulamalarına Yönelik Uygulamalar. *Dumlupınar Sosyal Bilimler Dergisi*, 53, 121-143.
- Banaz, E. (2017). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Düzeyleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cangin, S. Ş. (2014). *İlköğretim öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine bakış açıları (Ankara-Keçiören örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- CML. (2018). What is media literacy? A definition...and more.
- Domine, V. (2011). The coming of age of media literacy. *Journal of Media Literacy Education*, 3(1), 8-10.
- Dumlupınar, Z. (2014). Medya okuryazarlığı dersi tercihlerine göre ilköğretimdeki çocukların medya tutumları ve davranışları. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 8(2), 177-191.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2011). *Sosyal bilimlerde SPSS’le veri analizi*. İstanbul: Beta.

- Dülger Ceylan, E. ve Atalar, A. D. (2018). Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 19(2), 98-114.
- Ekici, S. ve Özenç Uçak, N. (2012). İlköğretim öğrencilerinin internet'te bilgi arama davranışları. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(1), 78-96.
<http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/2352-4628-1-PB.pdf> adresinden erişildi.
- Field, A. (2014). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Washington DC: Sage Publications.
- Gay, L. R. ve Airasian, P. (2000). *Educational research: Competencies for analysis and application*. (6th ed.). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Görmez, E. (2014). Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(3)(October), 137-157.
- Gün, M. ve Kaya, İ. (2017). Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Uygulamasının Öğrencilere Katkıları Üzerine Bir Değerlendirme An Evaluation On The Contribution Of Elective Media Literacy Course Application Students. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 119-132.
- İnoue, Y. (2017). Media Use: Japan. In *The International Encyclopedia of Media Effects* (eds P. Rössler, C. A. Hoffner and L. Zoonen). Chichester, West Sussex ; Malden, MA : John Wiley & Sons
- İlhan, E. ve Aydoğdu, E. (2015). Medya okuryazarlığı dersi ve yeni medya algısına etkisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 4(1), 52-68.
- İlhan, V. ve Ulusoy, A. (2013). Televizyon bağımlılığı ve izleyici: Tv izlememek mümkün mü? *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science Doi*, 6(5), 1127-1154. doi:10.9761/JASSS1443
- Johnson, B. ve Christensen, L. (2014). Nicel, nitel ve karma araştırma. (Çev. Türkdoğan, A.). *Eğitim araştırmaları (nicel, nitel ve karma yaklaşımlar)* içinde (ss. 31-56). Ankara: Eğiten Kitap.
- Kalçık, C. (2019). Tarihi Dizilerle Yaşam Boyu Öğrenme Algısının Televizyon İzlenme Durumuna Göre İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 113-134.
- Karaman, M. K. ve Karataş, A. (2009). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri. *İlköğretim Online*, 8(3). doi:10.17051/IO.66998
- Kellner, D., & Share, J. (2007). Critical media literacy, democracy, and the reconstruction of education. In D. Macedo & S.R. Steinberg (Eds.), *Media literacy: A reader* (pp. 3-23). New York: Peter Lang Publishing.
- Kutlu, M. (2018). *Medya okuryazarlığı dersi kapsamında benimsenen yaklaşımlar ve uygulamadaki aksaklıklar: Kayseri örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans

- Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Maden, S., Maden, A. ve Banaz, E. (2018). Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Dijital Okuryazarlık Bağlamında Değerlendirilmesi. *Journal of International Social Research*, 11(55), 685-698.
- McLean, S. A., Wertheim, E. H., Marques, M. D., & Paxton, S. J. (2016). Dismantling prevention: Comparison of outcomes following media literacy and appearance comparison modules in a randomised controlled trial. *Journal of Health Psychology*, 16, 396-403.
- Naza, C. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Oflaz, T. (2016). *Medya okuryazarlığı dersi kapsamında öğrencilerin, medyaya bakış açılarının değerlendirilmesi: Denizli il örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yaşar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- RTÜK. (2007). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı*. Ankara. <https://www.medyaokuryazarligi.gov.tr/userfiles/files/MEDYAKitabi.doc> adresinden erişildi.
- RTÜK. (2016). *Medya okuryazarlığı araştırması*. Ankara. <https://www.rtuk.gov.tr/assets/Icerik/AltSiteler/medya-okuryazarligi-arastirmasi.pdf> adresinden erişildi.
- Semiz, L. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlikleri ve medya okuryazarlığı dersini yürüten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Soydan, E. (2019). Avrupa Ülkelerinde Yapılan Türkçe Televizyon Yayınlarının Dünyü ve Bugünü Üzerine Bir İnceleme. *TRT Akademi*, 4(7), 6-25
- Sur, E. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğretmen ve öğrencilerinin medya okuryazarlığına ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th Editio.). New Jersey: Pearson.
- Tan, O. (2015). *Medya okuryazarlığı eğitimi: öğrenci, öğretmen, aile bağlamında örnek bir araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- TÜİK. (2013). 06-15 yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya, 2013. 21 Ocak 2019 tarihinde <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866> adresinden erişildi.
- TÜİK. (2019). Yıllara göre il nüfusları, 2000-2017. 23 Ocak 2019 tarihinde http://tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1590 adresinden erişildi.

- Turgut, Y. E. (2016). *Çocukların mobil İnternet deneyimleri: kullanım, risk faktörleri ve risklerle başa çıkma stratejilerinin incelenmesi*. Atatürk Üniversitesi.
- Valcke, M., De Wever, B., Van Keer, H. ve Schellens, T. (2011). Long-term study of safe Internet use of young children. *Computers and Education*, 57(1), 1292–1305. doi:10.1016/j.compedu.2011.01.010

SUMMARY

Purpose

In this study, it is aimed to reveal media usage habits and media literacy levels of secondary school children according to various variables.

Method

Causal-comparison research from quantitative research methods was preferred since the differences in media literacy levels were intended to reveal according to the groups of variables dealt with in the study. The stratified sampling method was used in the research. Accordingly, totally 1500 children from every region of Turkey at the rate of representing population density of the related region participated in the study. Media Literacy Level Determination Scale developed by Karaman and Karatas (2009) was used to measure children's media literacy levels.

Results

It was detected that two of the three children who participated in the study were watching television for 1-2 hours daily and using the internet and mobile internet. It was found out that while the most common media activity among children was watching television, this was followed by listening to music, using social networks, mobile phones, and the internet usage by one of every two children. When children's demographic characteristics were considered, it was seen that women's media literacy levels were significantly higher than men. It was also determined that the media literacy of children living in the South-eastern Anatolia Region was significantly lower compared to children living in other regions in terms of the regions where children are living; while the media literacy of children in 5th grade were lower than the ones in 6th, 7th and 8th regarding class levels, children in 6th grade had lower media literacy level than the ones in 7th grade.

Conclusion and Discussion

When the media usage habits of children are considered, it has been detected that two out of three children watch television, use the internet and mobile internet daily for 1-2 hours. It is possible to encounter similar results in the literature concerning television watching duration (Banaz, 2017; Cangin, 2014; Dumlupinar, 2014; Semiz, 2013), internet use (Naza, 2014; Oflaz, 2016) and mobile internet usage (RTUK, 2016; Tan, 2015). Considering that internet applications are increasingly used (Turgut, 2016), it is a remarkable case that watching television is the most popular media activity among children. Therefore, it can be expected that children's use of social networks and the internet out of social networks would reduce the amount of?? their watching television. However, this situation can be considered as a reflection of the fact that each foot of the media is intertwined with each other. Since the issues on the agenda almost simultaneously take part in both television and social media, in a sense, the internet feeds television and television feeds the internet. Although similar findings are found in the literature in terms of women's having higher media literacy level than men regarding gender (Akti, 2011; Cangin, 2014), there are studies in which there are not any significant differences concerning the variable of gender (Banaz, 2017; Semiz, 2013). It has been found that media literacy levels of children living in the South-eastern Anatolia region are significantly lower than the ones living in other

regions in terms of regions. Although the curriculum is the same in all regions, there is a need for studies revealing the reasons and solutions offering for this difference in South-eastern Anatolia Region.

